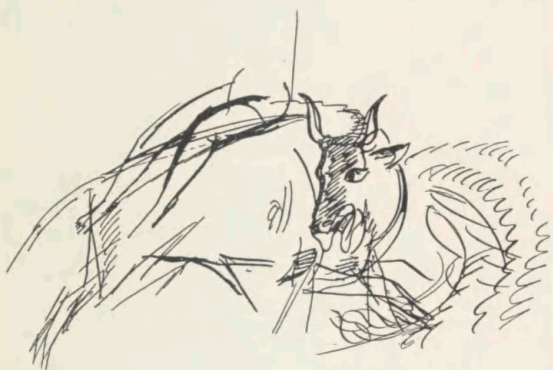

BILLEDET — MAPPEN — BOGEN

AF AXEL SALTO

Vi maa glemme smag, stil og anden fordom og tage uceremonielt paa opgaven, siger maleren Axel Salto.

Det er sikkert nødvendigt at sprede Kendskab til de grafiske Processer, hvis man vil vente dybere Interesse for den grafiske Kunst som saadan og derigennem for Billedet, Mappen og den illustrerede Bog. Øget Sans for det bløde, fløjsagtige Litografi, Fotomontagens Stofmodsatning, for Træsnittets summariske Sort og Hvidt og Raderingens Streg, der er plastisk som Blindeskrift, Sansen for dette skærper Vurderingsevnen og en virkelig Kærlighed til Grafik som særlig Kunststart bliver da først mulig. Der er Grund til at dyrke denne Kvalitetssans som Modvægt mod det overhaandtagende, kunstindustrielle Verdensprincip: billigt og daarligt; ikke mindst for Bogtrykkeren, for Haandværkeren er det af Betydning, at hans Modtagelighed for Farve- og Stofvirkninger er højt udviklet, da det ligger i hans Haand at realisere Fremtidens uomtvistelige Ideal: billigt og godt.

Maa jeg foreslaa følgende, som kan fremme Kendskabet til *La gravure*.

En Forening, inden for hvis Rammer et saadant grafisk Pionerarbejde naturligt falder, *Grafisk Kunstnersamfund* f. Eks., paatager sig at gennemføre en kunstnerisk og pædagogisk 3-Aarsplan, et Træsnitaaar, et Raderingsaar og et litografisk Aar. I det første Aar afholder Foreningen en Udstilling af Træsnit, og til denne Udstilling knytter den Udgivelsen af en Bog, der behandler Emnet Træsnit udtømmende, historisk, tek-

nisk og æstetisk. Som Illustrationsmateriale anvendes, foruden det historiske Stof, originale Klodser af Foreningens Medlemmer, derved spares Clichéudgift og en Række Kunstnere føres frem, forhaabentlig de talentfulde. Bogen gennemgaar instruktivt de forskellige Former for Træsnit og demonstrerer dem gennem Illustrationerne: Træsnit langs med og paa tværs af Fibrene, Xylografi, Camaïeux, Farvetræsnit, „au pochoir“-Teknik o. s. v. Træsnittene skaaret i den rigtige Størrelse med Bogen for Øje, et meget fest, helt overraskende Billedmateriale; blot at se et 5-farvet Træsnit i 5 Etaper arbejde sig hen mod sin Fuldtallighed er som en stigende Trommehvirvel.

Det næste Aar afholder Foreningen en Udstilling af Raderinger og udgiver 2det Bind af Bøgerket, Bindet om Raderekunstens Historie og Teknik, med Illustrationer, dels originale Raderinger, dels Gengivelser efter Raderinger, der viser Prøver paa Stregætsning, vernis mou, Aquatinte, og hvad det altsammen hedder, ligeledes med Foreningens Medlemmer som naturlig Medarbejderstab. Endelig det 3die Aar kommer en litografisk Udstilling og 3die Del af Værket. Det kan se ud, som om jeg mister Interessen for Bogen, efterhaanden som den skrider frem, men det er ikke Tilfældet. Den bliver i Virkeligheden bedre og bedre, saa god at et spendabelt Fond maaske gerne vil hjælpe med til at realisere Planen. Vægten skal helt igennem lægges paa, hvad der er levende, har Spiren i sig til Vækst eller er i Pagt med Tidens Tempo og Teknik. Udover en naturlig historisk Placering skal f. Eks. en ukurant, overflødiggjort Kunst som Kobberstikket ingen Rolle spille, til Gengæld kan man saa faa et Kapitel om Fotomontage. Maaske er en helt anden Opdeling af Stoffet at foretrække og maaske er en anden Udgivelsesmaade bedre, det staar i hvert Fald fast, at Værket skal fremtræde i en festlig Dragt til dens Glæde, der tager det i Haanden. Kære Læser, ser du ikke Bogen for dig: *fra Blokbog til Hurtigpresse*, et Baal i sort og rødt og blaat.

Nu har vi skabt Kendskab til og forhaabentlig Interesse for det grafiske Blad; samtidig har vi

muligt hos nogen vakt Lysten til at have Billeder om sig, eje dem. Dette var en Del af Meningen og kun af det gode, men naar et Træsnit koster 15 Kr. og Manden kun har 15 Øre, hvad saa? — *Aviserne* maa kunne sprede Kunsten ud til dem, der ikke har Raad til at købe kvalitetsprægede Blade, samtidig med at de lider af Billedtørst. Hvis en Avis i sit Søndagsnummer bringer et Helsidesbillede, Tegning, Træsnit, Litografi eller Farvebilag, saa vil Køberen efter 3 Maaneders Forløb have 12 smukke, uholdbare Reproduktioner hængende paa sin Væg, 12 satiriske Tegninger, 12 Dyrertræsnit eller 12 Litografier af dejlige Piger, og naar han saa har set paa dem i nogle Maaneder, saa smider han dem væk og faar 12 splinternye Piger op. Avisen kan bringe Serier af Portrætter, Landskaber, aktuelle Satirer, Karikaturer, Dyr, hvad det skal være, af de bedste Kunstnere i Landet, som Aviser har Raad til, og dog koster hvert Billede kun 15 Øre; saa kan man læse Bladet ovenikøbet, om man synes. Billederne har ens Format, man kan blive ved med at skifte i de samme Rammer. Man kan ogsaa samle dem i Mapper, saa de ikke gulner. Mon ikke en god Serie vilde være Pengene værd som Reklame for sin Avis!

Mellem Billedet og Bogen ligger *den grafiske Mappe*. Af Bogen er kun Bindet bevaret, men hvor Mappen fremtræder i sin bedst motiverede Skikkelse: en Række grafiske Blade med indre Sammenhæng i et Omslag, der er som en Generalnævner for hele Værkets Aand, ligger Teksten læselig men usynlig gemt mellem Billederne. Dette er den grafiske Mappes Karakteristik, saaledes opfattet bliver den en Kunststart for sig i Smag med Masereels tekstløse Billedbøger, men uden denne Genres kinematografiske Præg. Jeg vil nævne et Eksempel:

En af mine Venner boede som Rekonvalescent i en lille sydfransk By „La Gaude“ nogle Mil oppe i Bjergene fra Nizza. I de tidligere tæt befolkede, nu ganske øde Bjerge gik han Maaned efter Maaned alene omkring ad gamle romerske Hærveje eller tilgroede Spor, forbi forladte Borge, over ældgamle Broer og langs Terrassestansætninger, en sammensunken Verden, og mellem disse døde Ting skar han en Række Træsnit „*Les sentiers perdus*“, de tabte Stier, som i en Sum rummede hans Fornemmelse af al Tings Forkrænkelighed. Han skar „Stien mellem Oliventrær“, „Den runde

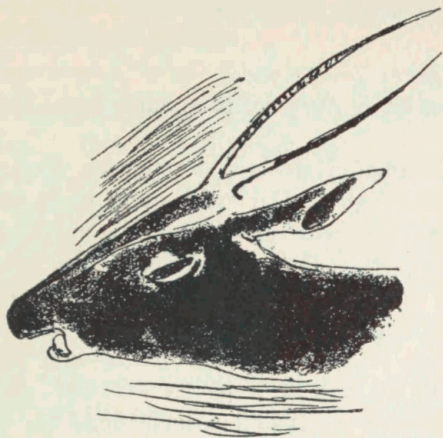
Bænk“, „Broen“, „Vandmøllen“, „Sumpen“, „Slotet“; hver enkelt Ting betød noget, hvert Sted havde han haft sine Oplevelser, Møder med Fugle, Firben og Hyrder. Han skar og trykte Billederne, lavede passepartout'erne, klistrede Mappen sammen i Ryggen med Malerlærred, skar Teksten udenpaa, skrev, nummerede — naa ja, saa gjorde han ikke mer, men dette blev i sin Form den typiske grafiske Mappe: Et fast formet, rundt Arbejde; et personligt Vidnedsbyrd i en personlig Form, ikke nogle tilfældige Blade lagt i et tilfældigt Hylster.

Een bliver vemodig over det forbigangne, een kaster sig glad ud i det nærværende, een elsker Dyr, een Børn, een Hedenskab. Der er glædeligvis mange Slags Sind, og ingen skal misagtes af den Grund.

Begrebet *Bog* er mangfoldigt; man kan betragte det fra mange Synsvinkler, man kan bl. a. stille to Kategorier op mod hinanden: Bogen som Brugsgenstand og Bogen som Kunstværk. De to Kategorier gaar gradvis over i hinanden, en absolut Grænse er umulig at sætte; der er dog ingen

Tvivl om, at Fremtiden i højere Grad vil rendyrke de to Typer paa Overgangsformernes Bekostning.

kunsten, hvis de kan glemme Smag, Stil og anden Fordom, saa har de i Nutidens Reproduktionsteknik saa rigt et Instrument at spille paa, at de kan spille Bogen helt ud af sit gamle Leje, og det vilde virkelig være fortjenstfuldt, noget i Retning af Aldus' Opfindelse af Lommeformatet. Spredte Træk i den store Verden viser Tendensen, maatte nu Danmark ikke, sin Tradition tro, tøve alt for længe. Bogen lærer Udtryksfuldhed af Plakaten, Teksten springer i Øjnene og det farvede bliver rigtig farverigt. Vi maa hen til at tage uceremonielt og humørfyldt paa Opgaven, og saa skal det sluttelig nok vise sig, at Linien fra det 20de Aarhundredes glade Billedbog til det 14de Aarhundredes illumerede Haandskrift slet ikke er saa knækket.

Duk Bogen under med Hovedet og den vil stige op af Foryngelsens Bad i ny straalende Dragt — Livet er saa kort.

Paa den ene Side staar de absolute Brugsgenstande, hvis Form fra Aar til Aar slibes mere og mere formaalstjenligt til, den ligger i det væsentlige fast. Hertil hører Telefonbogen og statistisk Aar bog, der er en meget smuk Tryksag. Til den samme Kategori, den funktionelle Bog, hører rettelig ogsaa Romanen, og her har *Forening for Boghaandværk* gjort en forfriskende Indsats ved Udgivelsen af Gorki's „Min Barndom“, en i det væsentlige mønsterværdig omend noget glædeløs Publikation. Det er en heldig Retning, dansk Bogtryk her er slaaet ind paa, væk fra Pastichen og alt det gamle Optryk, som tager Pengene og Maskinerne, men ved Siden af Arbejdet med Bogen som Meddelelsesinstrument maa løbe den tilsvarende Rendyrkning af Bogen som Kunstværk, hvor alle den moderne Tryktekniks Muligheder kommer til Udfoldelse. Til denne 2den Kategori hører Bogen med fotografisk Udstyr, hvis Betydning man ikke kan sætte højt nok, paa Grund af denne Teknisk voldsomme Udvikling og saa Bogen som den i egentlig Forstand kunstneriske Ting, hvor Tekst og Dekoration smeltes suverænt sammen. Her ligger efter min Mening Bogkunstens store Mulighed for Fornyelse ved Maskinens Hjælp, Dybtryk og Farver. Hvis Kunstneren og Bogtrykkeren kan se bort fra Traditionen, ligesom Gutenberg gjorde, da han opfandt Bogtrykker-

Vignetterne er efter tegninger af Axel Salto.